

Warszawa, 19-05-2023 r.

BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich
Valeri Vachev

XI.543.144.2023.KM

Pani
Marlena Małąg
Minister Rodziny i Polityki Społecznej
ePUAP

Szanowna Pani Minister!

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęła skarga dotycząca organizowania powrotu do Ukrainy dzieci, które przybyły z Ukrainy do Polski po 24 lutego 2022 r. Z posiadanych przez Rzecznika informacji wynika, że w najbliższym czasie planowanych jest kilka powrotów grup ukraińskich dzieci uchodźczych, m.in. w maju br. ma zostać zorganizowany powrót do Ukrainy grupy 29 osób, w tym 12 dzieci oraz osoby dorosłe o różnym stopniu niepełnosprawności intelektualnej. W świetle informacji przekazanych Rzecznikowi grupa ma znajdować się obecnie w [REDACTED].

Wszystkie te osoby mają sprzeciwiać się przymusowemu powrotowi na terytorium Ukrainy i wyrażają obawę o swoje zdrowie i życie z uwagi na toczące się na terenie tego kraju działania zbrojne. Rzecznik Praw Obywatelskich, wyrażając zaniepokojenie otrzymanymi informacjami, na podstawie art. 12 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2020 r. poz. 627 ze zm.), podjął postępowanie wyjaśniające w tej sprawie.

Mechanizm ochrony czasowej uruchomiony decyzją wykonawczą Rady UE 2022/382 z dnia 4 marca 2022 r. stwierdzającą istnienie masowego napływu wysiedleńców z Ukrainy w rozumieniu art. 5 Dyrektywy 2001/55/WE¹ (dalej: dyrektywa), w związku z jego przedłużeniem do dnia 4 marca 2024 r., w dalszym ciągu obejmuje dzieci, które przybyły do Polski z Ukrainy. W art. 21-23 dyrektywy określono zasady powrotu osób korzystających z tymczasowej ochrony oraz osób, w odniesieniu do których tymczasowa ochrona została zakończona, i wskazano, że powroty odbywają się z właściwym poszanowaniem godności ludzkiej. W przypadku stosowania powyższych przepisów w odniesieniu do dzieci, powroty powinny być więc organizowane z uwzględnieniem dobra i interesu dziecka.

W tym kontekście chciałbym również zwrócić uwagę na stanowisko Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do spraw uchodźców w sprawie powrotów do Ukrainy z marca 2022 r.². W stanowisku wezwano państwa do wstrzymania przymusowych powrotów obywateli i byłych stałych mieszkańców Ukrainy ze względu na niestabilną sytuację w Ukrainie. Podniesiono, że zakaz przymusowych powrotów stanowi minimalny standard i musi obowiązywać do czasu, gdy sytuacja w zakresie bezpieczeństwa w Ukrainie ulegnie znacznej poprawie, umożliwiającej bezpieczny i godny powrót.

Należy również pamiętać, że art. 72 Konstytucji RP gwarantuje ochronę praw dziecka przez państwo, z którą wiąże się przysługujące każdemu prawo do żądania zapewnienia dziecku ochrony przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją, a także przysługujące dziecku prawo do opieki i pomocy ze strony państwa i do bycia wysłuchanym w miarę możliwości w toku ustalania jego praw.

Mając na uwadze powyższe, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ww. ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich, zwracam się do Pani Minister z uprzejmą prośbą o zbadanie opisaney sprawy i udzielenie wyjaśnień w porozumieniu z Pełnomocnikiem rządu ds. uchodźców wojennych z Ukrainy, w szczególności poprzez

¹ Dyrektywa Rady UE 2001/55/WE z dnia 20 lipca 2001 r. w sprawie minimalnych standardów przyznawania tymczasowej ochrony na wypadek masowego napływu wysiedleńców oraz środków wspierających równowagę wysiłków między Państwami Członkowskimi związanych z przyjęciem takich osób wraz z jego następstwami.

² Zob. <https://www.refworld.org/pdfid/621de9894.pdf>.

wskazanie powodów, dla których podjęto decyzję o organizowaniu powrotów dzieci uchodźczych do Ukrainy. Proszę ponadto o poinformowanie:

- 1) jakie kategorie dzieci podlegają powrotom oraz czy są wśród nich dzieci bez opieki, dzieci rozłączone z rodzicami lub dzieci z placówek opieki instytucjonalnej;
- 2) gdzie zostaną umieszczone dzieci po powrocie do Ukrainy;
- 3) czy powroty organizowane są we współpracy ze stroną ukraińską i czy zaangażowane w ich planowanie są inne podmioty, takie jak organizacje pozarządowe, które ewakuowały dzieci z Ukrainy;
- 4) czy zbadano, czy obecnie możliwy jest bezpieczny powrót do Ukrainy z należyтым poszanowaniem dobra dziecka;
- 5) czy w związku ze sprzeciwem wobec powrotu do Ukrainy i wyrażaniem obawy o swoje zdrowie i życie osobom ulokowanym w [REDACTED] [REDACTED] umożliwiono złożenie wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej na terytorium RP.

Z poważaniem

Valeri Vachev

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/

Do wiadomości:

Pan Paweł Szefernaker

Pełnomocnik rządu ds. uchodźców wojennych z Ukrainy

ePUAP